

*Carl Johan Göthe
har avlidit*

Docent Carl Johan Göthe, som bland annat var chef för den yrkesmedicinska kliniken vid Södersjukhuset i Stockholm, har avlidit vid 81 års ålder. Han gjorde betydelsefulla insatser som kliniker och forskare, men för Folkvetts läsare är han nog främst känd för sina artiklar om sjukdomstillstånd som utan vetenskaplig grund har kopplats till vissa miljöfaktorer. Han skrev både vetenskapliga och populärvetenskapliga artiklar om dessa tillstånd, bland annat den mycket läsvärda artikeln "Från skrivkramp till bildskärmssjuka" i *Folkvett* nr 2/2000 (omtryckt i antologin *Fakta eller fantasier*, 2007). Han visade där på det som är gemensamt mellan tillstånd som "amalgamsjuka" ("oral galvanism"), "bildskärmssjuka" och "elöverkänslighet". Symptomen är ganska lika, men det mest karaktäristiska är att det i samtliga fall saknas vetenskapliga belegg för samband mellan symptomen och deras förmodade orsaker. En vanlig samlande benämning för dessa

tillstånd är ESS (environmental somatization syndrome). Det första kända exemplet på ESS är den skrivkramp som brittiska statstjänstemän klagade över på 1830-talet och som man hänförde till övergången från gåspennor till stålpenor. Göthe menade att ESS av allt att döma har psykologiska orsaker, men framhöll också att de allra flesta av patienterna återfinns ”inom den psykiska normalzonen”.

Dessa tillstånd kan förorsaka allvarligt lidande, men sjukvården har i regel svårt att hjälpa dem som drabbas. Carl-Johan Göthe inriktade sig därför på förebyggande arbete. Han varnade mot att sprida obestyrkta påståenden om samband mellan symptomen och olika miljöfaktorer, eftersom sådana påståenden kan skapa negativa förväntningar som ökar risken för epidemiska utbrott av ESS. Han varnade också för användningen av benämningar som ”bildskärmssjuka” och ”elöverkänslighet” som ger intryck att det skulle ha påvisats ett samband mellan symptomen och miljöfaktorn i fråga. Det är ett klokt råd, men inte alltid lätt att följa.

Sven Ove Hansson